

วิชาหะดีษบูรณาการกับอัคลาศ

ระดับชั้น 2 มุตะวัสสีฎาะฮฺ

ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ.2546 (ปรับปรุง พ.ศ.2555)

ผ่าน

40 หะดีษอิหม่ามอัน-นะวะวีรีย์

(หะดีษ17-32)

﴿الأربعون النووية﴾

อับดุลอะซีส อะซฮฺม บิน อับดุลอะซีส อัน-นะวะวีรีย์

เรียบเรียงโดยอุมมาฮฺฮะดีษะฮฺ บินชาฟีอีย์

(อับดุลสุโก ดินอะ)

โรงเรียนจริยธรรมศึกษามูลนิธิ ตำบลสะกอม

อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา 90130

www.jariyatham.ac.th

คำนำ

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงเมตตา ปราณียิ่งเสมอ

มวลการสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลก ขอความสันติ จงมีแต่ศาสนทูตมุฮัมมัด ผู้เจริญรอยตามพระองค์และผู้อ่านทุกท่าน

แบบเรียนนี้เรียบเรียงจาก 40 หะดีษของอิหม่ามมะวะรียะฮ์ซึ่งตัวบทแปลโดยนายพัยซอล อับดุลฮาดีห์และส่วนหนึ่งของการอรรถาธิบายหะดีษจากเว็บไซต์

<http://articles.islamweb.net/media/index.php?page=maincategory&lang=A&vPart=523>

โดยที่ผู้เรียบเรียงนำมาตราฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จากวิชาหะดีษและอัคลาค(จริยธรรมอิสลาม)ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ.2546 (ปรับปรุง พ.ศ.2555)มาเป็นกรอบในการจัดทำแบบเรียนที่บูรณาการทั้งสองวิชาและในทำยบทได้เพิ่มวิชามุสตะอละฮ์หะดีษ (หลักพิจารณาอัลหะดีษ) ซึ่งนำงานเขียนของผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่านคือผศ.ดร.อับดุลเลาะ หนุ่มสุข อาจารย์ อับดุลเลาะ การีนา อาจารย์อันวา สะอู และอาจารย์รอฟีกี มุฮำหมัด

หวังว่าแบบเรียนนี้จะเป็นคู่มือหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

อุस्ताซอับดุลอะซซะกูร์ บินชาฟีอีย์

(อับดุลสุโก ดินอะ)

15/6/ฮ.ศ.1436

05/04/พ.ศ.2558

เรื่อง	สารบัญ	หน้า
หะดีษที่ 17 มีความเมตตาต่อสัตว์		3
หะดีษที่ 18 จรรยา มารยาทที่ดียิ่งงาม		5
หะดีษที่ 19 การศรัทธาต่อกฎสภาวะ		6
หะดีษที่ 20 ความละเอียดเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา		8
หะดีษที่ 21 การยืนยัดบนความถูกต้องคือแก่นแท้ของอิสลาม		9
หะดีษที่ 22 เส้นทางสู่สวรรค์		10
หะดีษที่ 23 คุณความดีที่ครอบคลุม		12
หะดีษที่ 24 ส่วนหนึ่งจากความกรุณาของอัลลอฮ์ต่อมนุษย์		14
หะดีษที่ 25 ความประเสริฐของการรำลึกถึงอัลลอฮ์		17
หะดีษที่ 26 ความหลากหลายของหนทางการทำความดี		19
หะดีษที่ 27 นิยามของความดีและความชั่ว		20
หะดีษที่ 28 การเชื่อฟังและปฏิบัติตาม		22
หะดีษที่ 29 บรรดาประตูของความดีงาม		24
หะดีษที่ 30 การหยุดตรงที่ขอบเขตของอิสลาม		26
หะดีษที่ 31 การใช้ชีวิตอย่างสมถะในโลกนี้		27
หะดีษที่ 32 อย่าก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและซึ่งกันและกัน		28
บทส่งท้าย		30
ภาคผนวก		36

หะดีษที่ 17 มีความเมตตาต่อสัตว์

الرَّفْقُ بِالْحَيَوَانَ

عَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ :
" إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ
فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَةَ ، وَلِيُحَدِّثْ أَحَدَكُمْ شَفْرَتَهُ ، وَلِيُرِيحَ ذَبِيحَتَهُ "
رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

ความว่า: จากท่านอบู ยะอฺลุลา นั่นคือ ชัดดีอาด อิบน์ ออฺสฺ เราะฎียัลลอฮฺอันฮุ จากท่าน
เราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ท่านกล่าวว่า: “แท้จริงอัลลอฮฺได้บัญญัติให้กระทำความดีต่อทุกๆ สิ่ง ดังนั้นเมื่อ
พวกท่านจะประหาร ก็จงประหารด้วยวิธีการที่ดี และเมื่อพวกท่านจะเชือด(สัตว์) ก็จงเชือดด้วย
วิธีการที่ดี และคนใดคนหนึ่งในหมู่พวกท่านจงลับมีดของเขาให้คม และจงให้สัตว์เชือดของเขาได้
ผ่อนคลาย” หะดีษบันทึกโดยมุสลิม²

إن المتطلع إلى مبادئ ديننا الحنيف ، ليبهره جوانب التكامل في تشريعاته ، مما
يجعله موقنا بتفرد الإسلام في شموليته ، فهو يدعو الإنسان إلى أن يحسن صلته
بخالقه ، وفي الوقت ذاته يضع الأسس المتينة ، والقواعد الراسخة في تعامله مع
غيره من الخلق .

ومن هنا تظافت نصوص الكتاب والسنة مؤيدة لهذه الرؤية ، وموضحة لمعالمها ،
وجعلت الإحسان هو الأساس الذي تنبثق منه هذه العلاقات ، وقد نبهنا الله سبحانه
وتعالى إلى ذلك في كتابه العزيز فقال : { إن الله يأمر بالعدل والإحسان } (النحل :
90) ، فبين وجوب العمل بمقتضى الإحسان ، وأحاط العاملين بها بمعنيته الخاصة ،
وشملهم برعايته وتأييده ، كما قال عز وجل : { وإن الله لمع المحسنين } (العنكبوت

¹ คือเชือดให้เร็วและไม่ทรมานสัตว์ก่อนเชือด

² อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอ, ภาค: การล่าสัตว์ สัตว์เชือด และสัตว์ที่อนุมัติให้รับประทานได้, บท: สั่งใช้ให้ปฏิบัติดีใน
การเชือด การประหาร และลับมีดให้คม, เลขที่: 1955

: 69) ، كذلك فإنه قد بين السبل لتحقيق ذلك في الكثير من المواضع ، ومن جملتها . ، الحديث الذي بين أيدينا ، والذي جاء موضعا كيفية الإحسان إلى الخلق

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องความแตกต่างระหว่างหะดีษกับอัลกุรอาน
3. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องจริยธรรมในอิสลาม
  - 3.1 ความสำคัญของจริยธรรม
  - 3.2 . ประโยชน์ของจริยธรรมอิสลามต่อการดำเนินชีวิต
  - 3.3 คุณค่าของการเป็นมุสลิมที่ดี และการดำรงตนอยู่ในหลักจริยธรรมอิสลาม

الْخُلُقُ الْحَسَنُ

عَنْ أَبِي ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ جُنَادَةَ وَأَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ :

"إِتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ ، وَاتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا ، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ"
رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ : حَدِيثٌ حَسَنٌ . وَفِي بَعْضِ النُّسخِ : حَسَنٌ صَحِيحٌ .

ความว่า: จากท่านอบู ซุรฺ ญุนดุบ อิบน์ญู ญุนนาดะฮฺ และอบู อับดีรุเราะหฺมาน มุอาซ อิบน์ญู ญะบัล
เราะฎียัลลอฮฺอันฮุมมา จากท่านเราะฮฺลุลลอฮฺ ﷺ ท่านกล่าวว่า: "ท่านจงยำเกรงต่ออัลลอฮฺไม่ว่า
ท่านจะอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม และจงตามความชั่วด้วยการทำความดีชดใช้ ซึ่งความดีนั้นจะไปลบล้าง
ความชั่วได้ และจงปฏิบัติสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยจรรยา มารยาทที่ดีงาม" หะดีษบันทึกโดยอัด-ติรฺ
มิซีย์³ และท่านกล่าวว่า "หะดีษอยู่ในระดับหะสัน" และในบางฉบับระบุว่า "หะสันเศาะหี้หฺ"

التقوى هي سفينة النجاة ، ومفتاح كل خير ، كيف لا ؟ وهي الغاية العظمى ،
والمقصد الأسمى من العبادة ؟ ، إنها محاسبة دائمة للنفس ، وخشية مستمرة لله ،
وحذر من أمواج الشهوات والشبهات التي تعيق من أراد السير إلى ربه ، إنها
الخوف من الجليل ، والعمل بالتنزيل ، والقناعة بالقليل ، والاستعداد ليوم الرحيل .

من هنا كانت التقوى هي وصية الله للأولين والآخرين من خلقه ، قال تعالى : { ولقد
وصينا الذين أتوا الكتاب من قبلكم وإياكم أن اتقوا الله } (النساء : 131) ، وهي
وصية النبي ﷺ لجميع أمته ، ووصية السلف بعضهم لبعضهم ، فلا عجب إذا أن
يبتدأ بها رسول الله ﷺ نصيحته ل معاذ بن جبل و أبي ذر رضي الله عنهما .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องความยำเกรงในอิสลามและมีหะดีษใดบ้างกล่าวถึงเรื่องนี้

³ อัด-ติรฺมิซีย์, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การทำดีและการเชื่อมสัมพันธ์, บท: การปฏิบัติสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์, เลขที่: 1987

الإِيمَانُ بِالْقَضَاءِ وَالْقَدَرِ

عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ :
كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمًا ، فَقَالَ : " يَا غُلَامُ إِنِّي أَعَلَّمْتُكَ كَلِمَاتٍ :
إِحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ ، إِحْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ .
إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ .
وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ
اللَّهُ لَكَ ، وَإِنْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ .
رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ " .
رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ . وَقَالَ : حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

وَفِي رِوَايَةٍ غَيْرِ التِّرْمِذِيِّ :
إِحْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ أَمَامَكَ .
تَعَرَّفْ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفُكَ فِي الشَّدَّةِ .
وَاعْلَمْ أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ .
وَاعْلَمْ أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ . وَأَنَّ الْفَرْجَ مَعَ الْكَرْبِ وَأَنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا " .

ความว่า: จากท่านอนู อับ-อับบาส อับดุลลอฮฺ อิบน์ อับบาส เราะฎียัลลอฮฺอันฮุมมา เล่าว่า: "ในวัน
หนึ่งขณะที่ฉันนั่งอยู่ข้างหลังท่านนบี ﷺ ท่านก็ได้กล่าวกับฉันว่า: "โอ้เด็กน้อย ฉันจะสอนบาง
ถ้อยคำแก่เจ้า: เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วอัลลอฮฺจะพิทักษ์เจ้า เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮฺ แล้วเจ้าจะพบ
พระองค์อยู่เบื้องหน้า เมื่อเจ้าจะวิงวอนขอก็จงวิงวอนขอต่ออัลลอฮฺ และเมื่อเจ้าจะขอความ
ช่วยเหลือก็จงขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮฺ และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่า หากประชาชาติทั้งหมด
รวมกันเพื่อทำคุณประโยชน์อย่างหนึ่งแก่เจ้า พวกเขาไม่สามารถทำคุณประโยชน์ใดๆ แก่เจ้าได้เลย
นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้ให้แก่เจ้าแล้ว และหากพวกเขาพร้อมกันเพื่อทำอันตรายแก่เจ้า
ด้วยบางสิ่ง พวกเขามีอาจทำอันตรายใดๆ แก่เจ้าได้เลย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮฺได้ทรงกำหนดไว้

ให้แก่เจ้าแล้ว ปากกาได้ถูกยกขึ้นและกระดาษบันทึกก็แห้งแล้ว⁴” บันทึกโดยอัส-ติรมีซี และท่านกล่าวว่า "หะดีษอยู่ในระดับหะสันเศาะหีห⁵"

และในรายงานอื่นนอกจากการรายงานของอัส-ติรมีซีมีสำนวนว่า: “เจ้าจงพิทักษ์อัลลอฮ์แล้วเจ้าจะพบอัลลอฮ์อยู่เบื้องหน้า เจ้าจงรู้จักอัลลอฮ์ในยามสุขสบาย แล้วพระองค์จะรู้จักท่านในยามทุกข์ยาก และเจ้าจงพึงทราบเถิดว่า สิ่งใดที่คลาดแคล้วจากท่าน มันย่อมไม่ประสบกับท่าน และสิ่งใดที่มันประสบกับท่าน มันย่อมไม่คลาดแคล้วจากท่านอย่างแน่นอน⁶ และเจ้าจงทราบเถิดว่าชัยชนะอยู่กับความอดทน และความสุขอยู่กับทุกข์ และความสะดวกง่ายดายอยู่กับความยากลำบาก”

ومن هذا المنطلق حرص النبي ﷺ على غرس العقيدة في النفوس المؤمنة ، وأولى اهتماما خاصا للشباب ، ولا عجب في ذلك! فهم اللبنة القوية والسواعد الفتية التي يعول عليها نصره هذا الدين ، وتحمل أعباء الدعوة .

وفي الحديث الذي نتناوله ، مثال حي على هذه التنشئة الإسلامية الفريدة ، للأجيال المؤمنة في عهد النبوة ، بما يحتويه هذا المثل على وصايا عظيمة ، وقواعد مهمة ، لا غنى للمسلم عنها .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องมารยาทการเข้าห้องน้ำในอิสลาม ดังนี้
  - ความสำคัญของมารยาทในการเข้าห้องน้ำ
  - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับการใช้ห้องน้ำ
  - มารยาทการเข้าห้องน้ำ

⁴ หมายถึงพระองค์ได้ทรงกำหนดทุกอย่างไว้แล้ว

⁵ อัส-ติรมีซี, อัล-ญามิอุ, ภาค: การทำดีและการเชื่อมสัมพันธ์, บท: การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์, เลขที่: 1987

⁶ หมายความว่าสิ่งใดที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดให้เกิดกับท่าน มันย่อมเกิดขึ้นอย่างแน่นอน และสิ่งใดที่พระองค์ไม่ทรงกำหนดให้เกิดขึ้น มันย่อมไม่เกิดขึ้นเช่นกัน

الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو الْأَنْصَارِيِّ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :
" إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ الْأُولَى : إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ "
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ .

ความว่า: จากท่านอบู มัสอูด นั้นคือ อุกบะฮฺ อิบน์ อัมรฺ อัล-อันศอรีย์ อัล-บัตรีย์ เราะฮิมัลลอฮุอันฮุ
เล่าว่า: ท่านเราะฮิมัลลอฮุ ﷺ กล่าวว่: “แท้จริง ส่วนหนึ่งจากสิ่งที่มีมนุษย์ได้รับรู้จากคำพูดของ
บรรดาศาสนทูตก่อนๆ คือ คติที่ว่า หากท่านไม่มีความละเอียดแล้ว ก็จงทำตามสิ่งที่ท่านประสงค์
เถิด” บันทึกโดยอัล-บุคอรี⁷

الحياء زينة النفس البشرية ، وتاج الأخلاق بلا منازع ، وهو البرهان الساطع على
عفة صاحبه وطهارة روحه ، ولئن كان الحياء خلقا نبيلًا يتباهى به المؤمنون ، فهو
أيضا شعبة من شعب الإيمان التي تقود صاحبها إلى الجنة ، كما قال رسول الله ﷺ :
(الحياء من الإيمان ، والإيمان في الجنة) رواه أحمد والترمذي .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องความฉลาดในอิสลามและมีหะดีษใดบ้างกล่าวถึงเรื่องนี้

⁷ อัล-บุคอรี, อัล-ญามิอ, ภาค: หะดีษต่าง ๆ เกี่ยวกับบรรดาศาสนทูต, บท: หะดีษเกี่ยวกับถ้ำ, เลขที่: 3484

الِاسْتِقَامَةُ لُبُّ الْاِسْلَامِ

عَنْ أَبِي عَمْرٍو وَقَيْلِ أَبِي عَمْرَةَ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ :
قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْ لِي فِي الْاِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا غَيْرَكَ ، قَالَ : " قُلْ
آمَنْتُ بِاللَّهِ ، ثُمَّ اسْتَقَمْتُ "
رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

ความว่า: จากท่านอุมุ อัมรุ – บางรายงานกล่าวว่าอุมุ อัมเราะฮฺ – นั่นคือสุฟยาน อิบน์ อับดุลลอฮฺ
เราะฎียัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า: ฉันได้กล่าวว่า: “ให้ท่านเราะฮฺสุลุลลอฮฺ ได้โปรดบอกฉันเกี่ยวกับอิสลาม
ด้วยคำกล่าวที่ฉันไม่ต้องถามผู้อื่นอีกนอกจากท่านด้วยเถิด” ท่านนบี ﷺ จึงกล่าวว่า: “ท่านจง
กล่าวเถิดว่า ฉันได้ศรัทธาต่ออัลลอฮฺแล้ว หลังจากนั้นท่านก็ยืนยันยืนหยัดอยู่บนความถูกต้อง” บันทึก
โดยมุสลิม^๑

إن غاية ما يتطلع إليه الإنسان المسلم ، أن تتضح له معالم الطريق إلى ربّه ، فتراه
يبتهل إليه في صلاته كل يوم وليلة أن يهديه الصراط المستقيم ، كي يتخذ منه حاجا
يسير عليه ، وطريقا يسلكه إلى ربه ، حتى يظفر بالسعادة في الدنيا والآخرة .
ومن هنا جاء الصحابي الجليل سفيان بن عبدالله رضي الله عنه ، إلى النبي ﷺ ،
وانتهز الفرصة ليسأله عن هذا الشأن الجليل ، فجاءته الإجابة من مشكاة النبوة لتنتلج
(صدره ، بأوضح عبارة ، وأوجز لفظ : (قل آمنتم بالله ، ثم استقم

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องมารยาทในที่ประชุมตามทัศนะอิสลาม ดังนี้
  - ความหมายของการประชุม
  - ความสำคัญและคุณค่าของการเข้าที่ประชุม
  - คุณาการเปิดและปิดประชุม
  - มารยาทในการเข้าร่วมในที่ประชุม
  - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับมารยาทในที่ประชุม

^๑ มุสลิม, อัล-ญามิอุ, ภาค: การศรัทธา, บท: คุณลักษณะของอิสลามที่ครอบคลุม, เลขที่: 62

الطَّرِيقُ إِلَى الْجَنَّةِ

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنْ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ:
" أَرَأَيْتَ إِذَا صَلَّيْتُ الْمَكْتُوبَاتِ ، وَصُمْتُ رَمَضَانَ ، وَأَحَلَلْتُ الْحَلَالَ ، وَحَرَّمْتُ الْحَرَامَ ، وَلَمْ أَزِدْ عَلَى ذَلِكَ شَيْئًا ، أَدْخُلُ الْجَنَّةَ ؟ قَالَ : " نَعَمْ " رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

وَمَعْنَى حَرَّمْتُ الْحَرَامَ : اجْتَنَبْتُهُ .
وَمَعْنَى أَحَلَلْتُ الْحَلَالَ : فَعَلْتُهُ مُعْتَقِدًا حِلَّهُ .

ความว่า: จากอบู อับดุลลาฮฺ นั่นคือ ญาบิร อิบน์ อับดุลลอฮฺ อัล-อันศอรีย์ เราะฎียัลลอฮุฮุอันฮุ เล่า ว่า: "มีชายคนหนึ่งได้ถามท่านเราะสะอูลุลลอฮฺ ﷺ ว่า "ท่านมีความเห็นอย่างไรเมื่อฉันได้ละหมาด ฟัรฎู ฉันได้ถือศีลอดเดือนเราะมะฎอน ฉันอนุมุติสิ่งทีอนุมุติ ฉันห้ามสิ่งทีต้องห้าม และฉันไม่ได้ ปฏิบัติเพิ่มใดๆ จากสิ่งเหล่านั้น ฉันจะได้เข้าสวนสวรรค์ไหม ?" ท่านนบีตอบว่า "ใช่"

หะดีษบันทึกโดยมุสลิม^๑ ความหมายของประโยค "ฉันห้ามสิ่งทีต้องห้าม" คือฉันห่างไกล จากสิ่งทีต้องห้าม และความหมายของประโยค "ฉันอนุมุติสิ่งทีอนุมุติ" คือฉันกระทำสิ่งทีอนุมุติโดย มีความเชื่ออย่างแน่วแน่ถึงการอนุมุติของมัน

لما أرسل الله تعالى نبيه محمدا ﷺ ، جعل الغاية من ابتعائه الرحمة بالخلق ، والإرشاد إلى أقصر الطرق الموصلة إلى رضى الرب ، وإذا رأينا قوله تعالى : { وما أرسلناك إلا رحمة للعالمين } (الحج : 107) ، تداعى إلى أذهاننا الكثير من الصور التي تؤكد هذا المعنى ، فإنه ﷺ لم يدخر جهدا في إنقاذ البشرية من الضلال . ، وتبصيرهم بالهدى والحق .

وتحقيق هذا الهدف يتطلب الإدراك التام لما عليه البشر من تنوع في القدرات والطاقات ، إذ من المعلوم أن الناس ليسوا على شاكلة واحدة في ذلك ، بل يتفاوتون تفاوتا كبيرا ، فلئن كان في الصحابة من أمثال الصديق و الفاروق وغيرهم من قادات الأمة الذين جاوزت همتهم قمم الجبال وأعالي السحاب ، فإن منهم - في

^๑ มุสลิม, อัล-ญามิอุ, ภาค: การศรัทธา, บท: อธิบายถึงการศรัทธาที่ทำให้ได้เข้าสวรรค์, เลขที่: 18

المقابل - الأعرابي في البادية ، والمرأة الضعيفة ، وكبير السن ، وغيرهم ممن هم
أدنى همّة وأقل طموحا من أولئك الصفوة .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องความเชื่อศรัทธาในอิสลามและมีหะดีษใดบ้างกล่าวถึงเรื่องนี้
3. จงอธิบายคำนิยาม ดังต่อไปนี้

- หะดีษ มักฎูฮ

- อัลมะตัน (ตัวบทหะดีษ)

- อัลสะนั๊ด (สายรายงาน)

- อัรรอวีฮ์ (ผู้บันทึก)

جَوَامِعُ الْخَيْرِ

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْحَارِثِ بْنِ عَاصِمٍ الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :

"الظُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَانِ أَوْ تَمْلَأُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو ، فَبَائِعٌ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُؤَبِّقُهَا " رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

ความว่า: จากท่านอบู มาลิก นั่นคือ อัล-หาริษ อิบน์ อาศิม อัล-อัชอะรียี เราะวะฎียัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า: ท่านเราะสูลุลลอฮุ ﷺ กล่าวไว้ว่า: "ความสะอาดเป็นครึ่งหนึ่งของการศรัทธา และการกล่าวว่ "อัลฮัมดุลิลลาฮุ" ผลบุญของมันจะเต็มตาซึ่งในวันกิยามะฮุ และการกล่าวว่ "สُبْحَانَ اللَّهِ" และ "อัลฮัมดุลิลลาฮุ" ผลบุญของทั้งสองประโยคหรือผลบุญของแต่ละประโยคนั้น¹⁰ จะเต็มระหว่างท้องฟ้าและผืนแผ่นดิน การละหมาดนั้นคือรัศมี การจ่ายชะกาตคือหลักฐาน¹¹ การอดทนคือแสงสว่าง และอัลกุรอานคือหลักฐานสนับสนุนท่าน (หากท่านทำความดี) หรือไม่ก็หลักฐานมัดตัวท่าน (หากท่านทำความชั่ว) มนุษย์ทุกคนยอมขวนขวาย(เพื่อตัวเอง) ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ขายตัวเอง (ให้อัลลอฮุ)¹² ดังนั้นเขาก็คือผู้ปลดปล่อยตัวเขาเอง (จากการถูกลงโทษในไฟนรก) (และมีผู้ขายตัวเองให้กับชัยฏอนและตัณหาของเขา) ดังนั้นเขาก็คือผู้ทำลายตัวเขาเองให้พินาศ" หะดีษบันทึกโดยมุสลิม¹³

¹⁰ นักรายงานหะดีษไม่แน่ใจในสำนวนหะดีษว่าคือสำนวนไหน ระหว่าง "ผลบุญของทั้งสองประโยค" หรือ "ผลบุญของแต่ละประโยค"

¹¹ คือจะเป็นหลักฐานหรือพยานในวันปรโลกเมื่อป่าวถูกถามถึงการใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองของเขา หรืออาจหมายถึงเป็นหลักฐานถึงการมีศรัทธาของผู้ที่จ่ายชะกาต เพราะพวกมุนาฟิกจะไม่จ่ายชะกาต (อัล-มินฮัจญ์ ชัรหุ เศาะหีหุ มุสลิม อิบนิ อัล-หัจญัจญ์ 3/101)

¹² หมายถึงการภักดีต่อพระองค์

¹³ มุสลิม, อัล-ญามิอุ, ภาค: การทำความสะอาด, บท: ความประเสริฐของการบริจาค, เลขที่: 223

وها نحن أيها القاريء الكريم ، نتناول أحد جوامع كلمه ﷺ ، فإن هذا الحديث قد اشتمل على العديد من التوجيهات الرائعة ، والعظات السامية ، تدعوا كل من آمن بالله ربا ، وبالإسلام ديننا ، أن يتمسك بها ، ويعمل بمقتضاها

وأول ما ابتدأ به النبي ﷺ وصيته هو الطهور ، والطهور شرط الصلاة ، ومفتاح من مفاتيح أبواب الجنان ، ويقصد به الفعل الشرعي الذي يزيل الخبث ويرفع الحدث ، ولا تصح الصلاة إلا به ، ويشمل أيضا تطهير الثياب والبدن والمكان

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องมารยาทการเยี่ยมเยียนตามทัศนะอิสลาม ดังนี้
  - ความหมายและความสำคัญของการเยี่ยมเยียน
  - ประโยชน์ของการเยี่ยมเยียน
  - มารยาทการเยี่ยมเยียน
  - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับการเยี่ยมเยียน

مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَى النَّاسِ

عَنْ أَبِي ذَرِّ الْغِفَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرُوهُ عَنْ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ
أَنَّهُ قَالَ :

" يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالَمُوا .
يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِكُمْ .
يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلَّا مَنْ أَطْعَمْتُهُ فَاسْتَطْعِمُونِي أَطْعِمَكُمْ .
يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ عَارٍ إِلَّا مَنْ كَسَوْتُهُ فَاسْتَكْسُونِي أَكْسِكُمْ .
يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَأَنَا أَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا فَاسْتَغْفِرُونِي
أَغْفِرْ لَكُمْ .

يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضَرِّي فَتَضُرُّونِي وَلَنْ تَبْلُغُوا نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي .
يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ وَأَخْرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أَتَقَى قَلْبِ رَجُلٍ
وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي شَيْئًا .

يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ وَأَخْرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أَفَجَرَ قَلْبِ رَجُلٍ
وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئًا .

يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوْلَكُمْ وَأَخْرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ قَامُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ
فَسَأَلُونِي فَأَعْطَيْتُ كُلَّ وَاحِدٍ مَسْأَلَتَهُ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلَّا كَمَا يَنْقُصُ الْمَخِيطُ إِذَا
أَدْخَلَ الْبَحْرَ .

يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أَحْصِيهَا لَكُمْ ثُمَّ أَوْفَيْكُمْ إِيَّاهَا فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا
فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَا يُلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ "
رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

ความว่า: จากท่านอนู ชัรฺ อัล-ฆิฟารีญ์ เราะฎียัลลอฮุอันฮุ จากท่านนบี ﷺ ดังที่ท่านได้รายงานมา
จากพระผู้อภิบาล อัลลอฮ์ ชัซชะวะะญัล พระองค์ได้ตรัสว่า:

“โอ้ปวงบ่าวของข้า ! แท้จริงข้าห้ามการอยุติธรรมแก่ตัวข้าเอง และข้าก็ทำให้มันเป็น
ต้องห้ามแก่พวกเจ้าด้วย ดังนั้นเจ้าจงอย่าได้อยุติธรรมต่อกัน

“ไอ้ปวงบ่าวของข้า ! พวกเจ้าทั้งหมดเป็นผู้หลงผิด นอกจากผู้ที่ข้าได้นำทางให้แก่เขา
ดังนั้นพวกเจ้าจงขอทางนำจากข้า แน่นอนข้ายอมชี้้นำทางแก่พวกเจ้า

“ไอ้ปวงบ่าวของข้า ! พวกเจ้าทั้งหมดเป็นผู้วิหิงษา นอกจากผู้ที่ข้าได้ประทานอาหารให้แก่
เขา ดังนั้นพวกเจ้าจงขอเครื่องบริโภคนอกจากข้า แน่นอนข้ายอมประทานเครื่องบริโภคนให้แก่พวกเจ้า

“ไอ้ปวงบ่าวของข้า ! พวกเจ้านั้นเปลือยเปล่า นอกจากผู้ที่ข้าประทานอาภรณ์แก่เขา
ดังนั้นพวกเจ้าจงขอเครื่องอาภรณ์จากข้า แน่นอนข้ายอมประทานเครื่องนุ่งห่มแก่พวกเจ้า

“ไอ้ปวงบ่าวของข้า ! แท้จริงพวกเจ้าทุกคนกระทำผิดทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน และ
ข้าให้อภัยโทษต่อบาปทั้งหลาย ดังนั้นพวกเจ้าจงขออภัยโทษจากข้า ข้ายอมประทานการอภัยโทษ
แก่พวกเจ้า

“ไอ้ปวงบ่าวของข้า ! แท้จริงพวกเจ้ามีโอกาสนำภัยมาถึงข้าจนเป็นภัยต่อข้าได้ และพวกเจ้ามี
อาจนำคุณประโยชน์มาถึงข้าจนเป็นคุณประโยชน์ต่อข้าได้เช่นกัน

“ไอ้ปวงบ่าวของข้า ! หากแม้ตั้งแต่คนแรกของพวกเขาจนถึงคนสุดท้าย ทั้งเหล่ามนุษย์
และญิน ต่างมีความยำเกรงเหมือนกับชายคนหนึ่งที่มีหัวใจยำเกรงมากที่สุด¹⁴ แล้วไซ้ร้ มันก็มีได้
ช่วยให้เพิ่มอำนาจแก่ข้าประการใด

“ไอ้ปวงบ่าวของข้า ! หากแม้ตั้งแต่คนแรกของพวกเขาจนถึงคนสุดท้าย ทั้งเหล่ามนุษย์
และญิน ต่างมีความเลวทรามเหมือนกับชายคนหนึ่งที่มีหัวใจเลวทรามมากที่สุดแล้วไซ้ร้ มันก็มีได้
บั่นทอนอำนาจของข้าแต่ประการใด

“ไอ้ปวงบ่าวของข้า ! หากแม้ตั้งแต่คนแรกของพวกเขาจนถึงคนสุดท้าย ทั้งเหล่ามนุษย์
และญิน ต่างได้วิงวอนขอต่อข้าในคราวเดียวกันหมดทุกคน และข้าก็ได้ประทานให้ทุกอย่างตามที่
พวกเขาขอแล้วไซ้ร้ มันก็มีได้ทำให้สิ่งที่ข้ามีอยู่ลดลงแต่ประการใด นอกจากเสมือนการที่เข็มทำให้
น้ำทะเลลดลงเมื่อเอามันจุ่มลงไป¹⁵

“ไอ้ปวงบ่าวของข้า ! แท้จริง นั่นคือกิจการงานของพวกเจ้าที่ข้าได้คิดคำนวณแก่พวกเจ้า
หลังจากนั้นข้าจะตอบแทนมันอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นใครก็ตามที่ได้พบกับสิ่งดีๆ¹⁶ เขาก็จะขอบคุณ
อัลลอฮฺ และหากใครก็ตามที่พบอื่นนอกจากนี้ เขาก็อย่าตำหนิใครอื่นนอกจากตัวเขาเอง” บันทึก
โดยมุสลิม¹⁷

¹⁴ นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า หมายถึงท่านนบีมุหัมมัด คืออัลลอฮฺอะลัยฮิวะสَّلَام

¹⁵ กล่าวคือ ไม่ได้ลดน้อยลงแต่ประการใด

¹⁶ หมายถึงผลบุญและความโปรดปราน

¹⁷ มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: การทำดี การเชื่อมสัมพันธ์ และมารยาทต่าง ๆ, บท: ห้ามการอยู่ติธรรม, เลขที่: 2577

فإن نعم الله سبحانه ماثورة للطائع والمعاصي على السواء ، دون أن يجعل تلك المعاصي مانعا لهذا العطاء ، وهذا من كرم الله تعالى وجوده ، وهي أيضا مظهر من مظاهر سعة ملك الله تعالى ، فإن الله لو أعطى جميع الخلق ما يرغبون ، لم ينقص ذلك من ملكه شيئا يُذكر

ولما كانت الحكمة من الخلق هي الابتلاء والتكليف ، بيّن سبحانه أن العباد محاسبون على أعمالهم ، ومسؤولون عن تصرفاتهم ، فقد جعل الله لهم الدنيا دارا يزرعون فيها ، وجعل لهم الآخرة دارا يجنون فيها ما زرعه ، فإذا رأى العبد في صحيفته ما يسره ، فليعلم أن هذا محض فضل الله ومنته ، إذ لولا الله تعالى لما قام هذا العبد بما قام به من عمل صالح ، وإن كانت الأخرى ، فعلى نفسها جنت براقش ، ولا يلومنّ العبد إلا نفسه

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องการสนทนาตามทัศนะอิสลาม ดังนี้
  - ความหมายและความสำคัญของการสนทนา
  - ประโยชน์ของการสนทนา
  - มารยาทการสนทนา
  - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับการสนทนา

فَضْلُ الذِّكْرِ

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَيْضًا أَنَّ أَنَسًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَوا لِلنَّبِيِّ ﷺ :
" يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ أَهْلُ الدُّنُورِ بِالْأَجُورِ يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ
وَيَتَصَدَّقُونَ بِفُضُولِ أَمْوَالِهِمْ .

قَالَ : أَوْلَيْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ مَا تَصَدَّقُونَ ؟

إِنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ ، وَكُلِّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ ، وَكُلِّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ ، وَكُلِّ تَهْلِيلَةٍ
صَدَقَةٌ ، وَأَمْرٍ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ ، وَنَهْيٍ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ ، وَفِي بَعْضِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ .

قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّتِي أَحَدُنَا شَهَوْتَهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ ؟

قَالَ : " أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ أَكَّانَ عَلَيْهِ وَزُرُّ ؟ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ

كَانَ لَهُ أَجْرٌ "

رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

ความว่า: จากท่านอบู ซัรฺ เราะฎียัลลอฮุอันฮุ เช่นกัน ท่านกล่าวว่า: มีเศาะหาบะฮ์ของท่านเราะฮ์
ลุลลอฮ์กลุ่มหนึ่งได้กล่าวแก่ท่านว่า: "โอ้เราะฮ์ลุลลอฮ์! พวกคนรวยได้เอาผลประโยชน์ไปหมดแล้ว พวก
เขาจะหมาดเหมือนกับพวกเราละหมาด และพวกเขาถือศีลอดเหมือนกับพวกเราถือศีลอด แต่พวก
เขาได้บริจาคทาน(เศาะตะเกาะฮ์)ด้วยทรัพย์สินที่มีกลิ่นเหลือของเขา" ท่านนบีมูฮัมมัดกล่าวว่า: "อัลลอฮ์
มิได้ทรงสร้างสิ่งที่ใช้บริจาคทานให้แก่พวกท่านดอกหรือ? แท้จริง ทุกๆ การตัสบีหฺ (การกล่าว
"สุบหานัลลอฮ์") เป็นการบริจาคทาน และทุกๆ การตักบีรฺ (การกล่าว "อัลลอฮ์อักบาร") เป็นการ
บริจาคทาน และทุกๆ การตะหุมีด (การกล่าว "อัลฮัมดุลิลลาฮ์") เป็นการบริจาคทาน และทุกๆ
การตะฮุลีล (การกล่าว ลา อิลลาฮะ อิลลัลลอฮ์) เป็นการบริจาคทาน และการสั่งใช้ให้ทำความดี
เป็นการบริจาคทาน การห้ามปรามจากสิ่งชั่วช้าเป็นการบริจาคทาน และการหลับนอนกับภรรยา
ของท่านก็การบริจาคทาน" พวกเขาถามว่า: "โอ้ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ การที่คนใดคนหนึ่งจากพวกเรา
ได้ระบายความใคร่ของเขาๆ จะได้รับผลบุญด้วยหรือ?" ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ตอบว่า: "พวกท่านจง
บอกฉันสิว่า หากเขาระบายความใคร่ของเขาในทางที่หะรอม เขาจะมีความผิดใช่ไหม? ดังนั้นก็

เช่นเดียวกัน หากเขาระบายความใคร่ของเขาในทางที่อนุมัติ(หะลาล) เขาก็ย่อมได้รับผลบุญ” หะดีษบันทึกโดยมุสลิม¹⁸

ولئن كانت ميادين الصلاة والصيام ونحوها مقدورة من أغلب الناس ، إلا أن الصدقة بالمال مقصورة على أغنياء المسلمين القادرين على بذله والجود به ، ومن هنا دخل الحزن قلوب فقراء الصحابة ، إذ فاتهم هذا المضمار من مضامير الخير ، وكلما سمعوا آية أو حديثا يحث الناس على البذل والصدقة ، وبيّن فضلها وما أعد الله لأهلها ، حز ذلك في نفوسهم ، فذهبوا إلى رسول الله ﷺ شاكين له ، ولنعش معا لحظات مائعة مع هذا الموقف العظيم الذي يرويه لنا أبو ذر رضي الله عنه .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายสถานะของอัล-หะดีษ อัลกุดสียฺ หะดีษ มัรฟูอฺ หะดีษ เมากูฟ และหะดีษ มักฏูอฺ

---

¹⁸ มุสลิม, อัล-ญามิอฺ, ภาค: ชะกาด, บท: อธิบายถึงการเคาะตะเกาะฮฺว่าสามารถเกิดขึ้นกับทุกๆ อย่างที่เป็นสิ่งที่ดีงาม, เลขที่: 1006

كَثْرَةُ طُرُقِ الْخَيْرِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :

" كُلُّ سُلَامَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ ، كُلُّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ : تَعْدِلُ بَيْنَ اثْنَيْنِ صَدَقَةٌ ، وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ ، وَبِكُلِّ خُطْوَةٍ تَمْشِيهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ ، وَتُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ "

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ.

ความว่า: จากท่านอบู ฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า : ท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ กล่าวว่า : “ทุกๆ ข้อต่อของร่างกายมนุษย์จำเป็นต้องทำการบริจาคตานเคาะตะเกาะฮฺ (เพื่อเป็นการขอบคุณทดแทนต่ออัลลอฮฺที่ทรงประทานข้อต่อเหล่านั้น) ในทุกๆ วันที่ดวงอาทิตย์ยังขึ้นอยู่ ซึ่งการที่ท่านให้ความเป็นธรรมระหว่างคนสองคนก็เป็นกรบริจาคตาน การที่ท่านช่วยเหลือชายคนหนึ่งในเรื่องสัตว์พาหนะของเขาโดยท่านพยุงเขาให้ขึ้นขี่มันหรือช่วยยกสัมภาระขึ้นบนสัตว์พาหนะของเขา ล้วนเป็นการบริจาคตาน คำพูดที่ดีก็เป็นกรบริจาคตาน ทุกๆ อย่างก้าวที่ท่านเดินไปละหมาดก็เป็นกรบริจาคตาน และการที่ท่านขจัดสิ่งที่เป็นอันตรายหรืออาจก่อความเดือดร้อนออกจากท้องถนนก็เป็นกรบริจาคตานเช่นกัน” หะดีษบันทึกโดยอัล-บุคอรีย¹⁹และมุสลิม²⁰

سبق وأن بيّنا في مقال سابق أن للصدقة مفهوما واسعا لا يقتصر على بذل المال وإنفاقه في أوجه البرّ والخير ، وأنه يشمل كثيرا من الطاعات والعبادات التي تبرهن على صدق صاحبها في عبوديته لربّه تبارك وتعالى (والصدقة برهان) ، كما وضّحنا أن من الصدقة ما يكون نفعها قاصرا على العبد ، ومنها ما يكون نفعها متعدّد إلى الذين من حوله ، وفي الحديث الذي بين يدينا أتى التركيز على تلك الأعمال التي يعمّ خيرها على الجميع ، فيتحقّق بها الائتلاف بين لبنات الأمة ، وتجتمع القلوب على كلمة سواء ، ومحبة دائمة .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องความเสียสละใจบุญในอิสลามและมีหะดีษใดบ้างกล่าวถึงเรื่องนี้

¹⁹ อัล-บุคอรีย, อัล-ญามิอ, ภาค: การไกล่เกลี่ย, บท: ความประเสริฐของการไกล่เกลี่ยระหว่างผู้คนและให้ความเป็นธรรมระหว่างพวกเขา, เลขที่: 1009

²⁰ มุสลิม, อัล-ญามิอ, ภาค: ชะกาด, บท: อธิบายถึงการเคาะตะเกาะฮฺว่าสามารถเกิดขึ้นกับทุกๆ อย่างที่เป็นสิ่งที่ดีงาม, เลขที่: 1009

تَعْرِيفُ الْبِرِّ وَالْإِثْمِ

عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ :
" الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ "
رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

وَعَنْ وَابِصَةَ بْنِ مَعْبَدٍ قَالَ :
" أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ :
" جِئْتَ تَسْأَلُ عَنِ الْبِرِّ ؟ " قُلْتُ : نَعَمْ . قَالَ : " اسْتَفْتِ قَلْبَكَ " الْبِرُّ مَا أَطْمَأْنَنْتَ إِلَيْهِ
النَّفْسُ وَأَطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ . وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ ؛ وَإِنْ أَفْتَاكَ
النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ "
حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَيْنَاهُ فِي مُسْنَدِي الْإِمَامَيْنِ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ وَالِدَّارِمِيِّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ .

ความว่า: จากท่าน อัน-เนาวาส อิบน์ุ สัมอาน เราะฎียัลลอลฮุอันฮุ จากท่านนบี ﷺ ท่านกล่าวว่า:
"ความดีนั้นคือ การมีจรรยา มารยาทงดงาม ส่วนความชั่วนั้นคือ สิ่งที่ทำให้กระสับกระส่ายในตัว
ท่าน และท่านก็ไม่ชอบบให้ใครรู้เห็น" หะดีษบันทึกโดยมุสลิม²¹

และจากท่านวาบิเศาะฮุ อิบน์ุ มะฮะอับด์ เล่าว่า : "ฉันได้ไปหาท่านเราะฮ์ลุลลอลฮุ และท่านก็
ได้ถามฉันว่า: "ท่านมาเพื่อถามเกี่ยวกับความดีใช่ไหม?" ฉันตอบว่า "ใช่" ท่านจึงกล่าวว่า: "ท่าน
จงถามใจของท่านเถิด ความดีคือ สิ่งที่ทำให้ตัวและหัวใจสงบ และความชั่วนั้นคือ สิ่งที่ทำให้เกิด
ความกระสับกระส่ายในตัวและลังเลในใจ ถึงแม้ว่าผู้คนจะได้ให้คำตอบแก่ท่านแล้วก็ตาม"²² หะดีษ
อยู่ในระดับหะสัน และเราได้รายงานหะดีษนี้จากหนังสือมุสนัดอิมามอะหฺมัด อิบน์ุ หันบัล²³ และมุ
สนัดอิมามอัลด-ดารีมี²⁴ ด้วยสายรายงานที่ดี

²¹ มุสลิม, อัลด-ญามอิ, ภาค: ความดี การเชื่อมสัมพันธ์ และมารยาท, บท: นิยามของความดีและความชั่ว, เลขที่:
4607

²² จิตได้สำนึกของมนุษย์ย่อมรู้ดีว่าสิ่งไหนคือสิ่งดีและสิ่งชั่ว ถึงแม้ว่ามนุษย์จะพยายามบอกว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งดีหรือ
ชั่ว แต่เมื่อมันค้านกับจิตได้สำนึกมนุษย์แล้วก็มีโอกาสปิดได้

²³ อะหฺมัด, อัลด-มุสนัด, เลขที่: 18006

²⁴ อัลด-ดารีมี, อัลด-มุสนัด, ภาค: การซื้อขาย, บท: ละทิ้งสิ่งที่ทำให้ท่านคลุมเครือและยึดไว้ซึ่งสิ่งที่ไม่ได้ทำให้ท่าน
คลุมเครือ, เลขที่: 2533

فأما البر : فهي اللفظة الجامعة التي ينطوي تحتها كل أفعال الخير وخصاله ، وجاء تفسيره في الحديث الأول بأنه حسن الخلق ، وعُبر عنه في حديث وابصة بأنه ما اطمأنت إليه النفس واطمأن إليه القلب ، وهذا الاختلاف في تفسيره لبيان أنواعه .

فالبرّ مع الخلق إنما يكون بالإحسان في معاملتهم ، وذلك قوله : (البرّ حسن الخلق) ، وحسن الخلق هو بذل الندي ، وكف الأذى ، والعفو عن المسيء ، والتواصل معهم بالمعروف ، كما قال ابن عمر رضي الله عنه : " البرّ شيء هين . " : وجه طليق ، وكلام لين .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องการคบมิตรในทัศนะอิสลาม ดังนี้
  - ความหมายและความสำคัญของการคบมิตร
  - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับการคบมิตร
  - การเลือกมิตรที่ดี
  - มารยาทและสิทธิของมิตร

السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ

عَنْ أَبِي نَجِيحٍ الْعَرَبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ :
"وَعَظَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَوْعِظَةً وَجَلَّتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ وَذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ . فَقُلْنَا
يَا رَسُولَ اللَّهِ كَأَنَّا مَوْعِظَةٌ مُودَّعٌ فَأَوْصِنَا ، قَالَ :
"أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ ، فَإِنَّهُ
مَنْ يَعْشِ مِنْكُمْ فَسَيْرِي اخْتِلَافًا كَثِيرًا ، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ
الْمَهْدِيِّينَ عَصُوا عَلَيْهَا بِالتَّوَاجِدِ ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ"
رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ : حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

ความว่า: จากท่านอบู นะญีหฺ อัล-อิรบาฎฺ อิบน์ ซาเรียฮฺ เราะเศฎียัลลอฮฺอันฮฺ เล่าว่า: “ท่านเราะฮฺลุ ลุลลอฮฺ ﷺ ได้ตักเตือนเราด้วยการตักเตือนหนึ่งที่ทำให้จิตใจหวาดหวั่น และน้ำตาเอ่อล้น แล้ว พวกเราก็กล่าวว่า: “โอ้เราะฮฺลุ ลุลลอฮฺ ภาระหนึ่งว่ามันคือคำตักเตือนของผู้จะจากลา ดังนั้นท่านจงสั่งเสียให้แก่พวกเราเถิด” ท่านกล่าวว่า : “ฉันขอสั่งเสียพวกท่านให้มีความยำเกรงต่ออัลลอฮฺผู้ทรงเกียรติและสูงส่งยิ่ง และจงเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ถึงแม้ว่าทาสคนหนึ่งจะปกครองท่านก็ตาม และหากผู้ใดผู้หนึ่งในหมู่พวกท่านมีชีวิตยืนยาวต่อไป เขาก็จะได้พบกับความขัดแย้งอันมากมาย ดังนั้นพวกท่านจงยึดไว้ซึ่งสุนนะฮฺ(แนวทาง)ของฉัน และสุนนะฮฺของบรรดาเคาะลีฟะฮฺผู้ทรงธรรมที่ได้รับทางนำ จงกัตมันด้วยฟันกราม และพวกท่านจงพึงระวังต่ออุตริกรรมทั้งหลายในศาสนา เพราะทุกๆ อุตริกรรม(บิดอะฮฺ) นั้นคือความหลงผิด และทุกๆ ของความหลงผิดนั้นอยู่ในไฟนรก” หะดีษบันทึกโดยอบูดาวูด²⁵ และอัต-ติรมิซีย²⁶ และท่านกล่าวว่า หะดีษอยู่ในระดับหะสันเศาะหี้หฺ

²⁵ อบูดาวูด, อัล-สุนัน, ภาค: อัล-สุนนะฮฺ, บท: เจริญรอยตามสุนนะฮฺ, เลขที่: 4607

²⁶ อัต-ติรมิซีย, อัล-ญามิอุ, ภาค: ความรู้, บท: ยึดสุนนะฮฺและห่างไกลจากอุตริกรรม, เลขที่: 2676

إن هذه النصيحة النبوية لتحمل في ثناياها التصور الواضح والتأصيل الشرعي الصحيح الذي ينبغي على المسلم أن ينتهجه في حياته ، وبذلك تزداد الحاجة إلى تأمل هذا الحديث واستخراج معانيه العظيمة ، نسأل الله تعالى أن يكتب لنا العصمة من الضلال .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องใครคือผู้ล้มละลาย

أَبْوَابُ الْخَيْرِ

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ :
قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ وَيُبَاعِدُنِي عَنِ النَّارِ قَالَ : " لَقَدْ
سَأَلْتُ عَنْ عَظِيمٍ وَإِنَّهُ لَيْسَ عَلَى مَنْ يَسْرُهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ : تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا
وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ وَتَصُومُ رَمَضَانَ وَتُحِبُّ الْبَيْتَ .
ثُمَّ قَالَ : أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى أَبْوَابِ الْخَيْرِ ؟ الصَّوْمُ جُنَّةٌ ، وَالصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الْحَطِيئَةَ كَمَا
يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ ، وَصَلَاةُ الرَّجُلِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ ، ثُمَّ تَلَا ﴿ نَتَجَافَى جُنُوبَهُمْ عَنِ
الْمَضَاجِعِ ﴾ حَتَّى بَلَغَ ﴿ يَعْمَلُونَ ﴾
ثُمَّ قَالَ : أَلَا أُخْبِرُكَ بِرَأْسِ الْأَمْرِ وَعَمُودِهِ وَذُرْوَةِ سَنَامِهِ ؟ قُلْتُ : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ ،
قَالَ : رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ ، وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ ، وَذُرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ .
ثُمَّ قَالَ : أَلَا أُخْبِرُكَ بِمَلَاكٍ ذَلِكُ كُلُّهُ ؟ قُلْتُ : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ
وَقَالَ : كُفَّ عَلَيْكَ هَذَا ، قُلْتُ : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ! وَإِنَّا لَمُؤَاخِدُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ ؟ فَقَالَ :
نَكَلَّتْكَ أُمَّكَ يَا مُعَاذُ ، وَهَلْ يَكُفُّ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ أَوْ قَالَ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ إِلَّا
حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ .

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

ความว่า: จากท่าน มุอาซ อิบน์ อุษัยบะลั เราะฎียัลลอฮุฮันฮุ เล่าว่า: “ฉันได้ถามท่านนบีว่า: “โอ้เราะสู ลุลลอฮุ โปรดบอกฉันซึ่งการงานหนึ่งที่ทำให้ฉันได้เข้าสวรรค์ และทำให้ฉันห่างไกลจากไฟนรกด้วยเถิด” ท่านตอบว่า: “แท้จริงท่านได้ถามเรื่องที่ยิ่งใหญ่นัก แต่ทว่ามันเป็นเรื่องง่าย สำหรับผู้ที่อัลลอฮุ ทรงประทานความง่ายดายแก่เขา นั่นก็คือท่านอิมาดะฮฺต่ออัลลอฮุ โดยที่ท่านไม่ตั้งภาคีใดๆ กับพระองค์ ท่านละหมาด ท่านจ่ายซะกาต ท่านถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน ท่านประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยตุลลาฮุ” หลังจากนั้น ท่านได้กล่าวว่า : “เอาไหมฉันจะบอกแก่ท่านซึ่งบรรดาประตูของความดีงาม ? นั่นคือ การถือศีลอดซึ่งเป็นเกราะกำบัง และการบริจาคทาน(เศาะดะเกาะฮุ) สามารถลบล้างความผิด เสมือนกับน้ำที่ดับไฟ และการละหมาดของคนๆ หนึ่งในยามค่ำคืน” หลังจากนั้นท่านก็อ่าน

﴿ تَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ ﴾

จนถึง

﴿ يَعْمَلُونَ ﴾

หลังจากนั้นท่านได้กล่าวอีกว่า : “เอาไหมฉันจะบอกแก่ท่านซึ่งเป็นหัวหน้าของมัน เสาของ มัน และจุดสุดยอดของมัน ? ฉันตอบว่า: “เอาสิ ใ้ ท่านเราะสุลุลลอฮฺ” ท่านกล่าวว่า: “หัวหน้าของ กิจการนั้นคืออิสลาม เสาของมันคือการละหมาด และจุดสุดยอดของมันคือการญิฮาด”

หลังจากนั้นท่านได้กล่าวอีกว่า : “เอาไหมฉันจะบอกแก่ท่านซึ่งสิ่งที่ครอบคลุมของทั้งหมด ที่กล่าวมา? ”ฉันตอบว่า: “เอาสิ ใ้ ท่านเราะสุลุลลอฮฺ” แล้วท่านก็จับลิ้นของท่าน และกล่าวว่า: “ท่านจงระวังสิ่งนี้” ฉันจึงกล่าวว่า: “ไ้ในปีของอัลลอฮฺ พวกเราจะถูกไต่สวนในสิ่งที่เราได้พูดด้วย กระนั้นหรือ ?” ท่านตอบว่า : “แม่ของท่านได้เสียท่านแล้ว ใ้ มุอาซเฮย์²⁷ แล้วที่มนุษย์ต้องถลำหน้า หรือจมูกเข้าไปในไฟนรกมิใช่เพราะผลจากลิ้นดอกหรือ?”

หะดีษบันทึกโดยอັต-ติรมิซีย์ และท่านกล่าวว่า หะดีษอยู่ในระดับหะสันเศาะหี้หฺ²⁸

أرشد النبي ﷺ معاذًا رضي الله عنه إلى ما يحصل به إكحام الدين وإتقانه، ليجعل ذلك خاتمة وصيته له ، لقد أرشده إلى مراقبة لسانه والمحافظة على منطقه ، وما ذلك إلا لتشديد أثره وخطر أمره ، كيف لا ؟ وهو الباب إلى كثير من المعاصي ، فهو السبيل إلى كلمة الكفر ، والقول على الله بغير علم ، وشهادة الزور ، والكذب والغيبة والنميمة ، فلا ينبغي التهاون في شأن هذه الجارحة أو التقليل من خطورتها .

فحفظ اللسان هو عنوان الفلاح ، وطريق السلامة من الإثم ، فالنبي ﷺ بتحذيره من خطر اللسان ، يدعونا إلى تسخيره في مجالات الخير والمعروف ، وميادين الذكر والإصلاح ، حتى يُكتب للمرء النجاة ، وذلك هو غاية ما يتمناه المرء .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องการใช้พาหนะ ดังนี้
  - ความหมายของพาหนะ
  - ความสำคัญและคุณค่าของการใช้พาหนะ
  - คุณาต่างๆในการใช้พาหนะและการเดินทาง
  - มารยาทในการใช้พาหนะ
  - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับการใช้พาหนะ

²⁷ เป็นสำนวนพูดในภาษาอาหรับที่กล่าวออกมาเพื่อเป็นการเตือนหรือตักเตือน

²⁸ อັต-ติรมิซีย์, อัล-ญามิอุ, ภาค: การศรัทธา, บท: เกี่ยวกับเรื่องการละหมาด, เลขที่: 2616

الْوُقُوفُ عِنْدَ حُدُودِ الشَّرْعِ

عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْحُسَيْنِيِّ جُرْثُومِ بْنِ نَاشِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ :
" إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا ، وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا
تَنْتَهِكُوهَا ، وَسَكَتَ عَنِ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ غَيْرَ نَسْيَانٍ فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا "
حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ الدَّارُ قُطَيْبِيُّ وَغَيْرُهُ .

ความว่า: จากท่านอนู ชะอฺละบะฮฺ อัด-คุษะนียฺ นั้นคืออนุษุม อิบน์ นาษิร เราะฎียัลลอฮฺอันฮุ จากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ท่านกล่าวว่า: “แท้จริงอัลลอฮฺผู้ทรงสูงส่งได้ทรงกำหนดบทบัญญัติต่าง ๆ (ที่เป็นฟัรฎ) ดังนั้นพวกท่านอย่าได้ละเลยบทบัญญัติเหล่านั้น และพระองค์ก็ได้ทรงวางขอบเขตต่าง ๆ ดังนั้น พวกท่านจงอย่าล่วงล้ำขอบเขตเหล่านั้น และพระองค์ได้ทรงห้ามหลายสิ่งหลายอย่าง ดังนั้นพวกท่านอย่าได้ละเมิดมัน และพระองค์ได้ทรงเจียบเฉยต่อหลายสิ่งหลายอย่าง²⁹ ทั้งนี้เพื่อความเมตตาแก่พวกท่าน มิใช่เพราะความหลงลืม ดังนั้นพวกท่านจงอย่าได้พยายามสืบเสาะค้นหาสิ่งเหล่านั้น” หะดีษอยู่ในระดับหะสัน บันทึกโดยอัด-ดาเราะฎูนี³⁰ และท่านอื่น ๆ

وإذا نظرنا إلى هذا الحديث ، فإننا نجد أن النبي ﷺ قد حدد لنا معالم هذا الدين وطبيعته ، فعبر عن شرع الله بألفاظ أربعة : الفرائض والمحارم ، والحدود والمسكوت عنه ، وترتبط هذه الألفاظ ارتباطا وثيقا محكما ، لترسم لنا التصور الصحيح للمنهج الذي ينبغي أن يسير عليه المسلم في هذه الدنيا .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องใครคือมิตรแท้ตามทัศนะอิสลามและมีหะดีษใดบ้างกล่าวถึงเรื่องนี้

²⁹ ไม่ได้ระบุว่าเป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) หรืออนุมัต (หะลาล)

³⁰ อัด-ดาเราะฎูนี, อัด-สุนัน, ภาค: การให้น้ำนม, เลขที่: 4445

الرُّهْدُ فِي الدُّنْيَا

عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ سَهْلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ :
جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ دَلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ أَحَبَّنِي اللَّهُ
وَأَحَبَّنِي النَّاسُ فَقَالَ :

" إزهد في الدنيا يُحِبُّكَ اللَّهُ ، وَإزهد فيما عند الناس يُحِبُّكَ النَّاسُ "
حَدِيثٌ حَسَنٌ ، رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَغَيْرُهُ بِأَسَانِيدٍ حَسَنَةٍ .

ความว่า: จากท่านอบู อัด-อับบาส นั่นคือ สะฮัล อิบน์ สะอัด อัศ-สาอิดียฺ เราะฎียัลลอฮุอันฮุ เล่า
ว่า: "มีชายคนหนึ่งมาหาท่านนบี ﷺ แล้วถามว่า: "โอ้ท่านเราะสูลุลลอฮฺ! ได้โปรดชี้แนะแก่ฉันถึง
การงานหนึ่ง ซึ่งเมื่อฉันทำแล้ว อัลลอฮฺจะทรงรักฉัน ในขณะที่เดียวกันผู้คนก็จะรักฉันด้วย" ท่านตอบ
ว่า: "ท่านจงใช้ชีวิตอย่างสมณะในโลกนี้ แล้วอัลลอฮฺจะรักท่าน และจงสมณะ(ไม่โลภและอยากได้)
ในสิ่งที่อยู่กับมนุษย์ แล้วพวกเขาจะรักท่าน" หะดีษอยู่ในระดับหะสัน บันทึกโดยอิบนุมาญะฮฺ³¹ และ
ท่านอื่น ๆ ด้วยบรรดาสายรายงานที่หะสัน.

والزهد هو قصر الأمل في الدنيا ، وعدم الحزن على ما فات منها ، وقد تنوعت
عبارات السلف في التعبير عنه ، وأجمع تعريف للزهد هو ما ذكره شيخ الإسلام ابن
تيمية رحمه الله حيث قال : " الزهد: هو ترك ما لا ينفع في الآخرة " ، وهذا يشمل
ترك ما يضر ، وترك ما لا ينفع ولا يضر .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องหลักเล็กขโมยน้อยและมีหะดีษใดบ้างกล่าวถึงเรื่องนี้
3. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องการอิฆาริษยาและมีหะดีษใดบ้างกล่าวถึงเรื่องนี้

³¹ อิบนุมาญะฮฺ, อัศ-สุนัน, ภาค: ความสมณะ, บท: ใช้ชีวิตอย่างสมณะในโลกนี้, เลขที่: 4102

لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ سَعْدِ بْنِ مَالِكِ بْنِ سِنَانَ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ :
" لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ ."

حَدِيثٌ حَسَنٌ ، رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَالِدَّارُ فُطَيْنِيُّ وَعَيْرُهُمَا مُسْنَدًا ، وَرَوَاهُ مَالِكٌ فِي
الْمَوْطَأِ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ مُرْسَلًا فَأَسْقَطَ أَبُو سَعِيدٍ . وَلَهُ طُرُقٌ يَقْوِي
بَعْضُهَا بَعْضًا .

ความว่า: จากท่านอบู สะอีด นั่นคือ สะอีด อิบนู มาลิก อิบนู สีนาน อัล-คุดริย์ เราะะฎิยัลลอฮุอันฮุ
เล่าว่า: ท่านเราะสะอูลุลลอฮุ ﷺ กล่าวว่า: “จงอย่อว่าก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และจงอย่อว่าก่อความ
เดือดร้อนซึ่งกันและกัน”

หะดีษอยู่ในระดับหะสัน บันทึกโดยอิบนูมาญะฮฺ³² และอัด-ดาเราะกูญนี³³ และท่านอื่น ๆ
นอกจากท่านทั้งสองด้วยสายรายงานถึงท่านนบี ﷺ และบันทึกโดยมาลิกในหนังสือ “อัล-
มุวัฏฏะฮฺ” จากอัมรุ อิบนู ยะหฺยา จากพ่อของเขา จากท่านนบี ﷺ ด้วยสายรายงานที่มูรฺัสซัล
โดยไม่ได้ระบุอบูสะอีด และสำหรับหะดีษบทนี้มีสายรายงานอื่น ๆ อีกที่ต่างสามารถยกระดับสาย
รายงานให้มีน้ำหนักได้

امتازت قواعد الشريعة الإسلامية بشموليتها واتساع معناها ، بحيث يستطيع
المرء أن يعرف من خلالها الحكم الشرعي لكثير من المسائل التي تدرج تحتها ،
ومن جملة تلك القواعد العظيمة ، ما ورد من قول النبي ﷺ : (لا ضرر ولا ضرار
) ، فإن هذا الحديث على قصره يدخل في كثير من الأحكام الشرعية ، ويبين السياج
المحكم الذي بنته الشريعة لضمان مصالح الناس ، في العاجل والآجل .

³² อิบนูมาญะฮฺ, อัล-สุนัน, ภาค: บทบัญญัติต่าง ๆ, บท: ใครที่สร้างอาคารในสิทธิ์ของตัวเองที่ไปทำความ
เดือดร้อนแก่เพื่อนบ้าน, เลขที่: 2341

³³ อัด-ดาเราะกูญนี, อัล-สุนัน, ภาค: อุมรุ เราะะฎิยัลลอฮุอันฮุ, บท: สตรีต้องถูกประหารเมื่อตกมูรฺุด, เลขที่:
4597

³⁴ มาลิก, อัล-มุวัฏฏะฮฺ (รายงานโดยยะหฺยา อัล-ลัยษีย์), ภาค: การตัดสินความ, บท: ข้อตัดสินเกี่ยวกับข้อมือ,
เลขที่: 4597

وإذا عدنا إلى لفظ الحديث ، فإننا نجد أنه قد نفى الضرر أولاً ، ثم نفى الضرر ثانياً ، وهذا يشعرنا بوجود فرق بين معنى الضرر ومعنى الضرر ، وقد ذكر العلماء كلاماً مطولاً حول ذلك ، وأقرب تصوّر لمعنى الكلمتين : أن نفى الضرر إنما قصد به عدم وجود الضرر فيما شرعه الله لعباده من الأحكام ، وأما نفى الضرر : فأريد به نهى المؤمنين عن إحداث الضرر أو فعله .

(กิจกรรมท้ายบท)

1. ให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากหะดีษนี้
2. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องการนินทาตามทัศนะอิสลามและมีหะดีษใดบ้างกล่าวถึงเรื่องนี้
3. ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ ตามทัศนะอิสลาม ดังนี้
  - ความหมายและความสำคัญของสื่อเทคโนโลยี
  - ประโยชน์และโทษของสื่อเทคโนโลยี
  - โทษของสื่อเทคโนโลยี
  - มารยาทการใช้สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ
  - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยี

บทส่งท้าย

วิชา มุสฎาะเราะฮ์ฮะดีษ (หลักพิจารณาอัลหะดีษ)

โดย อาจารย์ อับดุลเลาะ การีนา (นิยาม เรื่องที่กล่าวถึง วัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับ)

<http://my-friends-islam.blogspot.com/2012/01/1.html>

1. นิยาม

วิชามุสฎาะเราะฮ์ อัลหะดีษ คือ วิชาที่ว่าด้วยหลักการและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สามารถทราบถึงสถานภาพของฮะดีษ(กระบวนการรายงาน) และมะดัน(ตัวบทหะดีษ) ในแง่ของการยอมรับและการปฏิเสธหะดีษ จากนิยามข้างต้นเป็นที่ประจักษ์ว่าการยอมรับหะดีษแต่ละบทนั้นจำเป็นที่จะต้องผ่านการวิเคราะห์ทั้งกระบวนการรายงานและสถานภาพของตัวบทหะดีษอย่างละเอียดก่อนที่จะให้การยอมรับหะดีษ และนำหะดีษนั้น ๆ มาใช้เป็นหลักฐาน

2. เรื่องที่กล่าวถึง

วิชามุสฎาะเราะฮ์ อัลหะดีษจะพูดถึงเรื่องราวสองประการ คือ ที่เกี่ยวข้องกับสายรายงานและตัวบทหะดีษในแง่ของการยอมรับนำมาใช้เป็นหลักฐาน และบางทีคนจะมีความเห็นว่าเป็นวิชาที่พูดถึงเราะฮ์ฮะดีษ r โดยตรงในแง่ที่ว่าท่านเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ r ซึ่งเป็นแบบอย่างในทุก ๆ ด้านในการดำเนินชีวิตของประชาชาติ

3. วัตถุประสงค์

การเรียนรู้วิชามุสฎาะเราะฮ์ฮะดีษมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อแยกแยะระหว่างหะดีษที่มีการรายงานอย่างถูกต้องกับหะดีษที่มีการรายงานด้วยสายรายงานที่อ่อนหรืออุปโลกน์ต่อท่านนบีมุฮัมมัด

2. เพื่อสามารถทราบที่มาของบทบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมายอิสลาม เป็นต้น

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการเรียนรู้วิชามุสฎาะเราะฮ์ฮะดีษ คือ

1. สามารถทราบถึงระดับของหะดีษแต่ละบท เช่น ระดับหะดีษเศาะหีหฺ หะดีษ หะสัน หะดีษฎะอ์ฟ หะดีษฎะอ์ฟญิดตัน หรือหะดีษเมาฎู

2. สามารถทราบถึงประเภทต่าง ๆ ของหะดีษในปี เช่น หะดีษกุดซีย์ หะดีษมัรฟู หะดีษเมาฎูฟ และหะดีษมัฎู

3. สามารถทราบถึงสถานะของหะดีษที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานได้หรือไม่ได้ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติศาสนกิจเป็นไปอย่างถูกต้อง

โดย อาจารย์รอฟีกี มุฮัมมัด(การแบ่งวิชาอัลหะดีษ)

<http://www.sunnahstudent.com/forum/archive.php?topic=10889.0>

5. การแบ่งวิชาอัลหะดีษ

วิชาหะดีษนั้น แบ่งภาคของการศึกษาได้เป็น 2 ภาค คือ

1. วิชาหะดีษรียาযะห์ (علم الحديث رواية) คือ "วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับคำพูด การกระทำ การยอมรับ ลักษณะรูปร่างหน้าตา มารยาท และชีวประวัติของท่านร่อซู้ล(ซล.)"

2. วิชาหะดีษดิรียะห์ (علم الحديث دراية) คือ "วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้รายงานหะดีษ สภาพของสายรายงาน(สันด์) และตัวบทหะดีษ(มะตัน) ว่า สามารถยอมรับหะดีษ และนำมาเป็นหลักฐานได้หรือไม่" เรียกอีกอย่างก็คือ วิชา "มุสต่อลอะฮ์ลหะดีษ" หรือ "หลักพิจารณาอัลหะดีษ" ซึ่งก็คือ วิชาที่เรากำลังศึกษาอยู่นั่นเองและเพื่อให้เกิดความง่ายตายต่อการเข้าใจ หลังจากที่เราได้ศึกษาถึงคำนิยามต่างๆมาพอสมควรแล้ว ต่อไปนี้ ผมจะขอเสนอ การแบ่งประเภทของหะดีษ โดยพิจารณาถึงการรับ และการไม่รับหะดีษ โดยหลักการพิจารณาดังต่อไปนี้

โดย ผศ.ดร.อับดุลลอฮฺ หนุ่มสุซ (คำนิยามหะดีษ)

<http://www.islammore.com/main/content.php?page=sub&category=6&id=699>

7. คำนิยามหะดีษ

คือสิ่งที่พาดพิงถึงท่านนบี ในทุกๆด้าน เช่น คำพูด การกระทำ การยอมรับ ในคุณลักษณะทั้งในด้านสรีระ และจริย ตลอดจนชีวประวัติของท่าน ทั้งก่อนและหลังการได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนบี *(ดูมุสต่อฟา อัลชิบาอียฺ : "อัซซุนนะหฺวะมากานะตุฮา" หน้า 47)

1.พิจารณาถึงการนำมาอ้างเป็นหลักฐานทางด้านของการรับและไม่รับ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1.1 หะดีษมัควู้ด (**الحديث المقبول**) หมายถึง "หะดีษที่ได้รับการรับรอง" ก็คือ หะดีษที่สามารถนำมาเป็นหลักฐานได้โดยเด็ดขาด ได้แก่ หะดีษที่ได้รวมไว้ซึ่งเงื่อนไขของการรับรองอย่างครบถ้วน ดังจะได้กล่าวต่อไป อินชาอัลเลาะห์

1.2 หะดีษมัรดูต (**الحديث المرذود**) หมายถึง "หะดีษที่ถูกปฏิเสธ" ก็คือ หะดีษที่ไม่สามารถนำมาเป็นหลักฐานได้โดยเด็ดขาด เว้นแต่ต้องมีเงื่อนไข ได้แก่ หะดีษที่ขาดไปหนึ่งเงื่อนไขหรือ มากกว่า จากบรรดาเงื่อนไขของการยอมรับหะดีษ เช่น มีฮะดีษอื่นมาสนับสนุน(มุตาบะอะห์) เป็นต้น และหะดีษมัรดูตนั้น มีอยู่หลายประเภท ดังจะได้กล่าวต่อไป อินชาอัลเลาะห์

หะดีษมัรดูตนั้น เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า "หะดีษดออีฟ" (**الحديث الضعيف**) หมายถึง "หะดีษที่อ่อนแอ"

2.พิจารณาถึงการจำแนกตามลักษณะกระแสสายรายงานของหะดีษ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

2.1.หะดีษมุตะวาติร (**الحديث المتواتر**) หมายถึง "หะดีษที่มีการรายงานอย่างต่อเนื่องหรือ มากมาย" ก็คือ หะดีษที่ถูกรายงานจากบุคคลเป็นจำนวนมาก ได้แก่ หะดีษที่คนกลุ่มหนึ่งได้รายงานมาจากคนอีกกลุ่ม ซึ่งเป็นไปไม่ได้ตามสติปัญญา ที่บุคคลเหล่านั้นจะสมรู้ร่วมคิดกันโกหกต่อท่านนบีมุฮัมมัด(ซล.) หรือ ต่อหะดีษของท่าน

2.2.หะดีษฮาฮาด (**الحديث الاحاد**) หมายถึง "หะดีษที่หะดีษที่มีผู้รายงานเพียงคนเดียว" ก็คือ หะดีษที่ถูกรายงานด้วยนักรายงานเพียงคนเดียว หรือ สายรายงานเดียว ได้แก่ หะดีษที่คนๆหนึ่งได้รายงานมาจากคนอื่นคน โดยมีการสืบต่อสายรายงานนั้น ด้วยคนเพียงคนเดียว หรือมากกว่า เช่น 2 คน หรือ 3 คน ในแต่ละชั้นของสายรายงาน แต่ไม่ถึงชั้นมุตะวาติร

3.พิจารณาถึงการจำแนกตามลักษณะจุดสิ้นสุดของสายรายงาน หรือ การจำแนกหะดีษโดยพิจารณาถึงผู้ที่ถูกพาดพิง แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. หะดีษกุศ็ย (الحديث القدسي) หมายถึง หะดีษที่ท่านนบีมุฮัมมัด(ซล.)พาดไปยังอัลเลาะห์(ซบ.) จากสิ่งที่มีใช้อัลกุรอาน ด้วยการรายงานของท่านเอง

2. หะดีษมัรฟุอะฮ์ (الحديث المرفوع) หมายถึง หะดีษที่ผู้รายงานพาดพิงไปยังท่านร่อซูล(ซล.) อันเกี่ยวกับคำพูด การกระทำ และการยอมรับของท่าน

3. หะดีษเมากุฟ (الحديث الموقوف) หมายถึง หะดีษที่ผู้รายงานพาดพิงไปยังซอฮาบะห์(รด.) อันเกี่ยวกับคำพูด และการกระทำของพวกเขา

4. หะดีษมักตุวอะฮ์ (الحديث المقطوع) หมายถึง หะดีษที่ผู้รายงานพาดพิงไปยังตาบิอิน(รฮ.) หรือ บุคคลที่อยู่หลังจากตาบิอิน(รฮ.) อันเกี่ยวกับคำพูด และการกระทำของพวกเขา

โดย รอฟีกี มุฮัมมัด (ค่านิยามสำคัญ)

<http://www.sunnahstudent.com/forum/archive.php?topic=10889.0>

8. ค่านิยามสำคัญ

1. อัลอิสนาต

คำว่า อิสนาต (الإسناد) ในแง่ของภาษา หมายถึง "การพาดพิง" หรือ "การอ้างอิง"

และในแง่ของวิชาการนั้น คำว่า "อิสนาต" นั้น หมายถึง "แนวทางที่นำไปสู่ตัวบทของหะดีษ" ซึ่งเป็นสำนวนจากการต่อเนื่องของนักรายงานหะดีษ ที่รับหะดีษมาจากคนหนึ่ง สู่อีกคนหนึ่ง เรื่อยไป จนถึงท่านร่อซูล(ซล.)

2. อัลมัตน์

คำว่า มะตน์ (المتن) ในแง่ของภาษา หมายถึง "สิ่งที่มั่นคงแข็งแรง" หรือ "สิ่งที่ยกขึ้นมาจากพื้นดิน"

และในแง่ของวิชาการนั้น คำว่า "มะตน์" นั้น หมายถึง "ตัวบทของหะดีษ" หรือ "ถ้อยคำของหะดีษ"

3. อัลสแนด

คำว่า สแนด (السند) ในแง่ของภาษาหมายถึง "การพาดพิง" และ "สิ่งที่ถูกยึดถือ"

และในแง่ของวิชาการนั้น คำว่า "สุนัด" นั้น หมายถึง "ความต่อเนื่องของนักรายงานจนถึงตัวบท" ซึ่งนักวิชาการหะดีษนั้น ได้ใช้คำว่า "อิสнад" และ "สุนัด" ในความหมายเดียวกัน

4. อัรรอวีย์

คำว่า รอวีย์ (الراوي) หมายถึง "ผู้รายงานหะดีษด้วยสายรายงานของเขาเอง" เหมือนกันไม่ว่าตัวผู้รายงานนั้น จะมีความรู้เกี่ยวกับหะดีษหรือไม่ก็ตาม (เช่น ความรู้ในเรื่องของสายรายงาน)

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกับหะดีษ(โดย อ.อันวา สะอุ)

<http://www.mureed.com/Hadis/hadis1.htm>

1. อัซซุนนะฮฺ **السنة**

2. อะซัร **أثر**

3. เคาะบ์ร **خبر**

1. อัซซุนนะฮฺ **السنة** เดิมนั้นแปลว่า แนวทาง หรือ แบบอย่าง ส่วนความหมายทางวิชาการนั้นมีหลายนิยาม

- นักปราชญ์วิชาหะดีษและปราชญ์อุศูลุลฟิกฮ์ให้ความหมายอัซซุนนะฮฺเช่นเดียวกับคำว่าหะดีษ
- นักปราชญ์วิชาฟิกฮ์ให้ความหมายอัซซุนนะฮฺว่า สิ่งที่มีบัญญัติพึงกระทำ หากละเว้นไม่กระทำก็ไม่เป็นโทษใดๆ ซึ่งตรงข้ามกับคำว่าวาญิบ(จำเป็น)หรือฟัรฎู(บังคับต้องกระทำ)
- นักปราชญ์ทั่วไปใช้คำว่า อัซซุนนะฮฺในบางครั้งหมายถึง สิ่งตรงข้ามกับคำว่าบิอะฮฺ (อุตริกรรม)

2. อะซัร **أثر** ความหมายเดิมคือ ร่องรอย เครื่องหมาย หรือสิ่งที่หลงเหลือ

- นักปราชญ์วิชาหะดีษให้ความหมายอะซัรเช่นเดียวกับคำว่าหะดีษ
- นักปราชญ์บางท่านให้ความหมายว่า คำพูดหรือการกระทำของเศาะหาบะฮฺและตาบิอีน

3. เคาะบ์ร **خبر** ความหมายเดิมคือ ข่าว เรื่องราว

- นักปราชญ์วิชาหะดีษให้ความสำคัญเคาะบ์รเช่นเดียวกับคำว่าหะดีษ
- นักปราชญ์บางท่านให้ความสำคัญว่า หะดีษคือสิ่งที่มาของท่านรอซูล ส่วนเคาะบ์รคือสิ่งที่มาจากผู้อื่น
- *ปราชญ์ บางท่านก็จำแนกคำที่กล่าวมาข้างต้นดังนี้
- หะดีษ **حديث** คือสิ่งที่มาของท่านรอซูล
- อะษร์ **أثر** คือสิ่งที่มาจากเศาะหาบะฮ์ ตาบี้อื่นและผู้ที่มาหลังจากพวกเขา
- ส่วนเคาะบ์ร **خبر** คือ ชีวประวัติของบรรดากษัตริย์สมัยโบราณและบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์

ความแตกต่างระหว่างอัลกุรอานกับหะดีษ

1. อัลกุรอานคือ **كلام الله** (คำดำรัสของอัลลอฮ์) ทั้งถ้อยคำและความหมาย ส่วนหะดีษเป็น **وحي** วะหฺยู (วิวรณ์) จากอัลลอฮ์ในด้านความหมายเพียงอย่างเดียว
2. อัลกุรอานมีความเป็นมหัศจรรย์ และความท้าทาย **إعجاز و تحدى** ทั้งถ้อยคำและความหมายซึ่งต่างกับหะดีษ
3. ผู้อ่านอัลกุรอานจะได้รับผลบุญถึง 10 เท่าในทุกพยัญชนะของการอ่าน
4. ผู้หญิงที่มาประจำเดือน ผู้หญิงมีเลือดหลังคลอด (นิฟาส) ผู้มีหะดัษ (คือยังไม่อาบน้ำละหมาดหลังจากได้เสียน้ำละหมาดไม่ว่ากรณีใดๆ) หรือผู้มีญุนุบ (คือยังไม่อาบน้ำยกหะดัษหลังจากหลับนอนกับภรรยาหรือฝันเปียก) พวกเขาเหล่านั้นไม่อนุญาตให้แตะต้องคัมภีร์อัลกุรอานเด็ดขาด (บางทัศนะก็อนุญาตให้ผู้มีญุนุบ และผู้มีรอบเดือนอ่าน หรือสัมผัส อัลกุรอานได้เช่นกัน) ส่วนตำราหะดีษไม่มีข้อห้ามแต่ประการใด
5. อัลกุรอานนั้นถูกบัญญัติให้นำมาอ่านในละหมาด ส่วนหะดีษไม่อนุญาตนำมาอ่านในละหมาด

6. อัลกุรอ่านถูกถ่ายทอดรุ่นแล้วรุ่นเล่าด้วยกระบวนการ **متواتر** มุตะวาติร(มีบุคคลจำนวนมาก รายงาน)ซึ่งต่างกับหะดีษบางส่วนเป็นมุตะวาติร บางส่วนเป็น **آحاد** อาหาด(หะดีษไม่ถึงระดับมุตะวาติร)

7. ไม่อนุญาตให้รายงานอัลกุรอ่านด้วยความหมาย แต่หะดีษสามารถรายงานด้วยความหมายได้ตามเงื่อนไขที่มุหัดดีษีน(ปราชญ์หะดีษ)วางไว้

ภาคผนวก

สาระรายวิชา อัล-หะดีษ

มาตรฐาน เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักการ หลักอัล-หะดีษ สามารถท่องจำหลักอัล-หะดีษ และนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
อก.๒	<p>๑. อธิบายความหมายความสำคัญ และคำสอนจากบทอัล-หะดีษที่กำหนด</p> <p>๒. ท่องจำอัล-หะดีษที่กำหนด พร้อมบอกผู้รายงานและผู้บันทึก</p> <p>๓. บอกนิยามและประเภท หลักการของอัล-หะดีษที่กำหนด</p> <p>๔. ระบุสถานะของอัล-หะดีษ ประเภทต่างๆที่กำหนดในการใช้ เป็นหลักฐานอ้างอิง</p>	<p>๑. ความหมาย ความสำคัญและคำสอนจากอัล-หะดีษ พร้อมผู้รายงาน และผู้บันทึก</p> <p>- ความยำเกรง</p> <p>(اتق الله حيثما كنت، وأتبع السيئة الحسنة تمحها، وخالف الناس بخلق حسن...)</p> <p>(اتقوا الله ، وصلوا خمسكم ، وصوموا شهركم ، وأدوا زكاة أموالكم ، وأطعموا أمراءكم ، تدخلوا جنة ربكم)</p> <p>- ความฉลาด</p> <p>(الكيس من دان نفسه...)</p> <p>- ความซื่อสัตย์</p> <p>(أَرَبِعَ إِذَا كُنَ فِيكَ ، فَلَا عَلَيْكَ مَا فَاتَكَ مِنَ الدُّنْيَا حِفْظُ أَمَانَةٍ ، وَصِدْقُ حَدِيثٍ...)</p> <p>- ความเสียสละใจบุญ</p> <p>(جاء رجل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال إني مجهود ، فأرسل إلى بعض نسائه...)</p>

		<p>- การดูอาจากผู้ถูกข่มเหง</p> <p>(ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَّا شَكَّ فِيهِنَّ دَعْوَةُ الْوَالِدِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ) (اتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ وَإِنْ كَانَ كَافِرًا فَإِنَّهُ لَيْسَ دُونَهَا حِجَابٌ)</p> <p>- ใครคือผู้ล้มละลาย</p> <p>(أتدرون ما المفلس...)</p> <p>- ใครคือมิตรแท้</p> <p>(لا يؤمن أحدكم حتى يحب لأخيه...)</p> <p>- ลักเล็กขโมยน้อย</p> <p>(لعن الله السارق يسرق البيضة...)</p> <p>- การอิจฉาริษยา</p> <p>(إياكم والحسد...)</p> <p>- การนินทา</p> <p>(ذكرك أخاك بما يكره...)</p> <p>๒. คำนิยามหลักการอัล-หะดีษ</p> <p>-หะดีษ อัลกุดสียฺ</p> <p>-หะดีษ มัรฟูอฺ</p> <p>-หะดีษ เมากูฟ</p>
--	--	---

		<p>-หะดีษ มักรูอู</p> <p>-อัลมะตัน (ตัวบทหะดีษ)</p> <p>-อัลสะนัค (สายรายงาน)</p> <p>-อรรอวีย์ (ผู้บันทึก)</p> <p>๓. สถานะของอัล-หะดีษ อัลกุคสียฺ หะดีษ มัรฟูอฺ หะดีษ เมากูฟ และหะดีษ มักรูอู</p>
--	--	--

สาระรายวิชาอัล-อัคลาค

มาตรฐาน เข้าใจริยธรรมอิสลาม และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ ต่อครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกัน ได้อย่างสันติสุข

ระดับชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
อก.๒	<p>๑. บอกมารยาทเกี่ยวกับการเข้าห้องน้ำ</p> <p>๒. อธิบายความหมายของการประชุม</p> <p>๓. อธิบายความหมาย ความสำคัญของการเยี่ยมชม</p> <p>๔. อธิบายความหมาย ความสำคัญของการสนทนา</p> <p>๕. บอกความหมายและความสำคัญของการคบมิตร</p> <p>๖. บอกความหมายของพาหนะ</p> <p>๗. อธิบาย ความสำคัญของการใช้</p>	<p>๑. การเข้าห้องน้ำ</p> <p>- ความสำคัญของมารยาทในการเข้าห้องน้ำ</p> <p>- หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับการใช้ห้องน้ำ</p> <p>- มารยาทการเข้าห้องน้ำ</p> <p>- ดูาก่อนและเข้าห้องน้ำ</p> <p>๒. มารยาทในที่ประชุม</p> <p>- ความหมายของการประชุม</p> <p>- ความสำคัญและคุณค่าของการเข้าที่ประชุม</p> <p>- ดูากการเปิดและปิดประชุม</p>

<p>สื่อเทคโนโลยี</p> <p>๗.อธิบาย ความสำคัญของการใช้สื่อเทคโนโลยี</p>	<p>สื่อเทคโนโลยี</p> <p>๗.อธิบาย ความสำคัญของการใช้สื่อเทคโนโลยี</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มารยาทในการเข้าร่วมในที่ประชุม - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับมารยาทในที่ประชุม ๓. การเยี่ยมชม - ความหมายและความสำคัญของการเยี่ยมชม - ประโยชน์ของการเยี่ยมชม - มารยาทการเยี่ยมชม - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับการเยี่ยมชม ๔. การสนทนา - ความหมายและความสำคัญของการสนทนา - ประโยชน์ของการสนทนา - มารยาทการสนทนา - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับการสนทนา ๕. การคบมิตร - ความหมายและความสำคัญของการคบมิตร - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับการคบมิตร - การเลือกมิตรที่ดี - มารยาทและสิทธิของมิตร ๖. การใช้พาหนะ - ความหมายของพาหนะ
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> - ความสำคัญและคุณค่าของการใช้พาหนะ - จุดต่างๆในการใช้พาหนะและการเดินทาง - มารยาทในการใช้พาหนะ - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับการใช้พาหนะ <p>๗. การใช้สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความหมายและความสำคัญของสื่อเทคโนโลยี - ประโยชน์และโทษของสื่อเทคโนโลยี - โทษของสื่อเทคโนโลยี - มารยาทการใช้สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ - หลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยี
--	--	--